

DAGSAVISEN

SJEFREDAKTØR/ADM.DIREKTØR:
EIRIK HOFF LYSHOLMOSLO-REDAKTØR: BENTE ROGNAN GRAVKLEV
POLITISK REDAKTØR: LARS WEST JOHNSEN

Dagsavisen er en fri og uavhengig avis, med utgangspunkt i arbeiderbevegelsens verdier. Avisen redigeres etter Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten.

Låner til over pipa

Den norske gjeldsgraden bekymrer stadig Finanstilsynet. Den uroer også banker og økonomer. Men regjeringa og Norges Bank tar det med ro. Signalene er svært kryssende. Hva skal Ola og Kari nordmann egentlig tro?

Den årlige boliglånsundersøkelsen fra Finanstilsynet ble lagt fram mandag. Det er dyster lesing for den som er urolig for belåningen i norske husholdninger. 45 prosent av dem som har tatt opp lån i 2019, har lånt over fire ganger brutto årsinntekt. I fjor var tallet 41 prosent. Høyest er gjeldsgraden blant unge og førstegangskjøpere. Blant nye låntakere er gjeldsgraden nå på 342 prosent av bruttolønn, opp åtte prosent. I snitt utgjør boliggjelda i Norge 230 prosent av disponibel inntekt. Mange maksimaliserer låneopptaket og låner fem ganger inntekten.

Bare Danmark har en høyere gjeldsgrad i OECD, men likevel er norske husholdninger mer eksponert. Danskene binder renta, og vet hva slags horisont de beveger seg mot. Vi er derimot en nasjon av gamblere, som ikke har bundet renta. Eventuelt er vi kulturelt opplært til ikke å binde den. Det siste er mest sannsynlig riktig forklaring. Vi binder ikke renta i Norge, vi er optimister her på berget. Eller blodig naive. Det gjenstår å se.

Vi er en nasjon av gamblere, som ikke har bundet renta.

Det er ikke lenge siden regjeringa avviste et forslag fra Finanstilsynet om en skjerping av boliglånsforskriften. Det ville stramme til bankenes rom for skjønn og begrense maksimalt låneopptak. Også Norges Bank avviste Finanstilsynets ønske. Men tilsynet er hardnakket i sitt budskap, og gjentok sine alvorlige advarsler igjen i forbindelse med boliglånsundersøkelsen. «Vi har vært bekymret for utviklingen i husholdningenes gjeld lenge», sa Per Mathis Kongsrud, avdelingsdirektør i tilsynet til NRK. 2019 gir grunn til ytterligere bekymring, hevder landets viktigste faginstans på feltet.

Men regjeringen lytter ikke til faglige råd. Regjeringen får ryggdekning av Norges Bank som mener at dagens boliglånsforskrift har fungert etter hensikten, også den er negativ til Finanstilsynets forslag om innstramming. Skyggeboksingen mellom tilsynet og regjeringen er smått absurd. Det er all grunn til å bli forvirret som låntaker. Sikkert er det at fallhøyden blir større og større.

Klasselitteraturen

LO mener det skrives for mange bøker om middelklassen som handler på Norway Designs. Nå skal det skrives bøker om dem som jobber på Norway Designs.

Det kan bli en kassasuksess.

Lysbakkens

Klarer disse fem å stå sammen fram mot valget? Det er i hvert fall drømmen til SV-leder Audun

Den rødgrønne alliansen får lunken mottakelse.

ARNE STRAND

Kommentator

KOMMENTAR

Twitter: @arnestrand

SV-leder Audun Lysbakken har lenge gått svanger med en plan om en bred rødgrønn allianse. Lørdag ble planen født. Da vedtok partiets landsstyre å jobbe for en felles politisk plattform for de fem opposisjonspartiene, Rødt, SV, Ap, Sp og MDG. Det er etter SVs mening nøkkelen til regjeringsskifte etter valget i 2021.

Hensikten er ikke å erstatte partienes egne programmer. Poenget er å få opposisjonspartiene til å framstå som et tydelig alternativ til dagens regjering. Diskusjonen om hvilke partier som skal

sitte i regjeringen, må de rødgrønne ta etter valget. Men før valget må opposisjonspartiene ha funnet hverandre på en måte som kan overbevise velgerne om at en rødgrønn regjering betyr en mer kraftfull politikk mot klimakrisen og sentraliseringen, og en bedre politikk for å få redusert forskjellene i samfunnet.

Dette er dristig tenkt. Faren er at planen faller på steingrunn fordi de andre partiene ikke vil være med. Hvis det skjer, vil de borgerlige hamre løs på de rødgrønne med påstand om at opposisjonen ikke har et troverdig regjeringalternativ. Den sjansen får de rødgrønne ta. Velgerne har krav på å få vite hva det er som skiller de rødgrønne partiene og hva de er enige om. Velgere leser ikke partiprogrammer. De gjør seg opp en mening på bakgrunn av partienes opptreden i debatter, og hvordan partilederne framstår i offentligheten. Hvis de går løs på hverandre i stedet for å stå sammen i kampen for å kaste regjeringen, vil Solberg-regjeringens overlevelsesmulighet øke betraktelig.

Det er mer som forener enn det er som skiller de rødgrønne partiene. Det må de få fram for velgerne på en tydelig

dristige tanke

Profesjons- fellesskapet

DEBATT

ARNE O. WALBYE

Ungdomsskolelærer,
Søndre Land

Lærere må snakke sammen for å lykkes. Ledelsen må legge opp til samarbeid på arbeidsplassen. Med Fagfornyelsen i potten står mye på spill,

Arbeidsgiversiden mistet all tillit i 2014. KS kunne ikke forklare lærerne hvordan de skulle utføre det løpende for- og etterarbeidet gjennom året. – Vi kan ikke planlegge i august hva som vil skje i november, vurdering er ferskvare, sa lærerne.

KS ville droppe sentral avtale, gi skoleleder mer makt til å bestemme lederstyrte møter og kontortid i elevfrie uker. For fattige kommuner ville rektors styringsrett over undervisningstid være en fristende måte å effektivisere driften på.

Etter konflikten bestod den sentrale avtalen i hovedsak. Vi lærere finner sammen for å skape gode undervisningsopplegg. Samtidig opplever vi at kontrollspennet til rektor er for stort. God pedagogisk ledelse nedprioriteres.

Forhandlingsutspillet fra KS gjentar nå kravet om å øke rektors makt. I denne omgangen har KS vært svært vage om hva de tenker om lærerne. Indirekte kan vi lese at KS mener lærerne må styres mer.

Vi er i gang med Fagfornyelsen. Ekstremt mye skal skje det kommende året. Det finnes ikke en rektor i dette land som kan lykkes med Fagfornyelsen uten å vise de ansatte masse tillit. Ryddingen i læreplanene handler om akkurat dette, mer åpne kompetansemål for å gi profesjonen større handlingsrom.

Skolen må utvikle seg på flere nivåer. Trygghet og godt arbeidsmiljø må ligge i bunn. Utdanningsdirektoratet har forklart elevene at de ikke skal arbeide mer, men lære mer. Lærere er nok også villige til å arbeide annerledes, men ikke mer.

Medbestemmelse og drøfting mellom partene blir viktig for å unngå en skyttergravskrig som dreper kreativiteten. Lærere må få tid til å delta i fagnettverk, etterutdanning vil bli nødvendig. Dette må skoleeier betale.

Hvis KS ikke gir profesjonen tid og tillit, vil KS kjøre regjeringens hjertebarn i grøfta. Fagfornyelsen kan ikke finansieres ved å dytte flere arbeidsoppgaver inn i lærerens tidsramme.

Lysbakken, her omgitt av (f.v.) Ulf Kristiansen (MDG), Bjørnar Moxnes (Rødt), Trygve Slagsvold Vedum (Sp) og Jonas Gahr Støre (Ap).
Foto: Håkon Mosvold Larsen/NTB scanpix

måte. Det er ikke nødvendig å være enig om alt. Noen saker peker seg ut. Ifølge Klimabarometeret 2019 ligger klima for første gang på toppen over saker velgerne mener er de viktigste. Klimapolitikken må bli en bærebjelke for rødgrønn politikk.

Mottakelsen av SVs forslag er lunken. Bjørnar Moxnes fra Rødt er positiv. Rødt vil ikke sitte i regjering, men Moxnes sier ja til Lysbakkens invitasjon om samarbeid. Det er nytt. Det er ikke mange årene siden SV-ere og Rødts folk ikke tålte synet av hverandre.

Ap-leder Jonas Gahr Støre sier tja. En bred venstreallianse får ikke hans hjerte til å banke. Det er SV og Sp som står Ap nærmest. Dagens meningsmålinger tyder på at Ap, SV og Sp vil få et solid flertall på Stortinget etter valget. Slik sett er det ikke behov for en bredere allianse for å fravriste Solberg regjeringens makt. Støre lukker likevel ikke døra helt. Han lover at velgerne i god tid før valget vil få presentert en klar retning for et nytt flertall.

Alliansen mottas med begeistring i deler av fagbevegelsen. Her er det tradisjon for å tenke i tverrpolitiske alli-

anser, ikke minst i streikesituasjoner. Folk på venstresiden i fagbevegelsen og på venstresiden i Ap, har ikke glemt at det var en allianse mellom byradikalere og bønder og fiskere i Utkant-Norge som sørget for at neisiden seiret ved folkeavstemningene om EU i 1972 og 1994.

Sp som var hovedmotoren i den brede folkebevegelsen mot norsk EU-medlemskap, og som dessuten var pådriver for å etablere det rødgrønne regjeringssalternativet i 2005, sier tvert nei til Lysbakken-planen. Partiet føler seg i dag sterk nok til å stå alene. Sps mål er en regjering av Ap og SV. Det er min påstand at Ap aldri vil gå i regjering med Sp uten at i alle fall SV er med. Kan hende må også MDG bli med for at den rødgrønne regjeringen skal få flertall i Stortinget. Det er interessant at MDG ikke lukker døra helt for en bred rødgrønn allianse. Partiet vil overlate til landsmøtet og «grasrotdemokratiet» å ta stilling til samarbeidsformer.

Audun Lysbakkens plan er en parallell til tidligere partileder Kristin Halvorsens (SV) forslag om et rødgrønn regjeringssalternativ før valget i 2005. Jens Stoltenberg var ikke, som kanskje noen tror, det rødgrønne regjeringssal-

ternativets far. Det var Kristin Halvorsen som var alternativets mor. Da jeg i en kommentar i god tid før valget i 2005 argumenterte for en regjering av Ap, SV og Sp, fikk jeg et foredrag av Jens Stoltenberg om hvorfor Ap ikke kunne regjere sammen med SV. Stikkord var EØS, NATO og skatt.

Det hadde ikke blitt et rødgrønt alternativ i 2005 hvis Jens Stoltenberg hadde satt foten ned. Han gjorde ikke det. Stoltenberg og Ap kom hinkende etter Kristin Halvorsen og SV. Bitene i det rødgrønne puslespillet falt etter hvert på plass. SV ga opp NATO-motstanden, Sp la vekk tanken om å få Norge ut av EØS og Ap lot seg drive et stykke mot venstre.

Regjeringsspørsmålet var en hovedsak i 2005. Nesten halvparten av velgerne (45 prosent) sa at det var svært viktig for deres stemmegivning. Regjeringsspørsmålet blir også en hovedsak ved valget om to år. Solberg-regjeringen er svekket. Den spriker i fire retninger. Lærdommen fra 2005 er at de rødgrønne vinner hvis de holder sammen og ikke flyr hver sin vei.

arne.strand@dagsavisen.no